

DENUMIRI PENTRU *CUCUI* ÎN GRAIURILE DACOROMÂNE PE BAZA ALRR. *Sinteză I**

CARMEN-IRINA FLOAREA

1. Harta nr. 7: CUCUI ‘bosse au front’ din ALRR. *Sinteză*, vol. I este o hartă unitară. Au fost cartografiți zece termeni, dintre care patru – cei mai numeroși, de altfel – au fost grupați și reprezentați pe hartă cu variante ale aceluiași simbol, convenție folosită de autori pentru a grupa termenii (posibil) înrudiți (vezi Anexa 1). Ceilalți termeni au între 6 și 24 de ocurențe. În categoria „alți termeni” au fost înregistrați în 40 de localități, din cele peste o mie ale rețelei, 24 de termeni cu mai puțin de patru atestări.

1.2. Principalul termen cartografiat este cel folosit și în limba standard – *cucúĭ*. Acesta formează o arie extinsă în nordul Bucovinei, se continuă cu Moldova, de dincolo și dincoace de Prut, Dobrogea, Muntenia, Oltenia și Banat. În ordinea numărului atestărilor apar și termenii: *cocór*, care formează arie în centrul Transilvaniei și *cocós*, care cuprinde Crișana și nordul Transilvaniei și o parte din Maramureș. În nordul Maramureșului și în Oaș întâlnim termenul *coc*. În centrul Banatului, aria lui *cucúĭ* este întreruptă de un alt termen – *soi*. În această zonă termenul *cucúĭ* este folosit pentru sensul ‘creștetul capului’, arie pe care o putem observa pe harta nr. 3 din ALRR. *Sinteză*, vol. I. În vestul Transilvaniei, la granița cu Crișana, termenul *corn* formează o mică arie, termen care se mai regăsește într-un punct în nordul Transilvaniei. Termenul *bólfă*, deși nu formează o arie bine delimitată, se regăsește în partea de nord la granița dintre Bucovina, Maramureș și Transilvania. Termenul *gălcă* caracterizează partea de sud a Olteniei, iar *nod* apare în 6 puncte din Banat. În trei puncte din Maramureș s-a înregistrat termenul *umflatúră*; el apare de asemenea în Crișana și în câte un punct din nord-estul Munteniei, sudul Munteniei, la limita cu Oltenia, și în Banat. Este posibil ca acest răspuns să fi fost influențat de întrebarea adresată de către anchetator, informatorul necunoscând alt termen sau doar a folosit sugestia anchetatorului. Există, de altfel,

* This work was supported by a grant of the Romanian National Authority for Scientific Research and Innovation, CNCS – UEFISCDI, project number PN-II-RU-TE-2014-4-2523, title of the project: *Balkan-Romance Convergences in South-Danubian Romanian Dialects (BALKROM)*

câteva localități din Crișana, unde informatorii nu au oferit niciun răspuns.

1.3.1. După cum am spus, și după cum se poate observa pe hartă, termenul cu răspândire majoritară este *cucúĭ*: îl întâlnim în aproape opt sute de puncte din rețea, la care se adaugă trei sute de localități unde s-au înregistrat termeni înrudiți: *coc*, *cocoș*, *cocor*. În aceeași categorie au fost încadrate și alte variante ale cuvântului: *cocóĭ*, *cuc*, *cui*, *cucuión*, *curcúĭ*, *gugúĭ*.

Cuvântul este descendentul unui latinesc **cucullium* pentru *cucullus* care însemna ‘glugă’ sau ‘cornet de hârtie’. În limbile romanice vestice acest latinesc **cucullium* a păstrat sensul original de ‘glugă’ sau ‘mantie cu glugă pe care o poartă călugării’. În limba română cuvântul a dobândit alte sensuri, sensul original rămânând arhaic. În dacoromână era întâlnit în terminologia veșmintelor clericale în secolul XVII – *cuculiu*, și desemna un obiect folosit pentru acoperirea capului, potcap (DER s.v). Pentru aromână, T. Papahagi îl înregistrează în DDA ca al treilea sens, fiind concurat de un alt cuvânt intermediat de limba greacă *cucúĭ* < gr. *κουκκούλα*. Există sub această formă și în dacoromână, dar e considerat, de data aceasta, acoperământ specific călugărilor catolici, foarte sigur având altă formă. Poate la acest nivel s-a făcut diferența în limba română, pe baza formei specifice dezvoltându-se numeroase alte sensuri.

În meglenoromână cuvântul *cucúĭ* are sensul de ‘ridicătură, umflătură’. În DDM este înregistrat verbul *cucuíés*, pentru care se dă un etimon bulgăresc: *kukvam* și sensul este ‘a țopăi’. Într-adevăr, singurul citat pe care îl dă dicționarul (cuvântul nu este înregistrat nici de Capidan, nici de Papahagi, nici de Candrea) poate lăsa loc altor interpretări, dar similitudinile cu situația din dacoromână ne fac să credem că este vorba de un derivat de la *cucuĭ* cu sensul de ‘a se cocoța, a se urca’. „*Fićuriĭ lu surumáĭluĭ, con si jucáĭ an trĭúšă, s-cucuĭáĭ pristi sindúkă*. (Copiii acelu sárman, când se jucau în bătătură, țopăiau peste lăzi).” (DDM s.v.).

În dialectul aromân termenul *cucúĭ* are sensul de ‘moț’, ‘vârf (de munte sau al altui obiect)’, ‘gogoasă de mătase’. Termenul este prezent în tot spațiul balcanic. Și în albaneză *kukul* înseamnă ‘gogoasă de mătase’, iar *kukúnjtë* (pl. tant.) ‘urticarie; umflături pe piele; cucuie’. În bulgară *кукуль* înseamnă de asemenea ‘gogoasă de mătase’ și dicționarele consideră că provine din gr. *κουκκούλι*. În slava veche cuvântul păstra încă sensul original de ‘glugă’. În turcă, la nivel dialectal, *kukul* înseamnă și ‘glugă înaltă’, dar și ‘moț pe capul unei păsări’.

În dacoromână cuvântul a dezvoltat numeroase alte sensuri, toate pornind de la ideea de ‘parte proeminentă, umflată a unei suprafețe, lucru, parte a corpului uman sau chiar o ridicătură de pamânt’. Faptul că în Maramureș apare forma *coc* pentru acest sens l-a făcut pe S. Pușcariu să considere că lat. *cocum* ‘boabă, sambure’ stă la baza lui *cucui*, *cuc* fiind forma etimologică, iar *cucui* un derivat augmentativ. Se pare ca această ipoteză nu a fost acceptată, totuși o legătură între *cucúĭ* și *coc*, și între alte cuvinte derivate de la aceeași bază, există. În aromână *coc* are sensul de ‘fruct mic’, cf. lat *cocum* ‘boabă, sambure’. În albaneză *kokë* e

folosit pentru ‘cap, căpățână’, dar și pentru ‘fruct sferic, tare, boabă, sâmbure, ou’. Aceeași situație întâlnim și în meglenoromână. În bulg. *koko* ‘corp sferic, glob minge’ dar și ‘ou de găină’. În dacoromână o serie numeroasă de derivate au în comun aceeași idee de obiect mic, sferic: *cocă*, *cochiță*, *cocoașă*, *cocoloș* etc. Pe *cocós* dicționarele îl consideră împrumutat din sl. *kokosi* ‘găină’, dar sensurile pe care le întâlnim în dacoromână ne fac să credem că ori e vorba de mai multe cuvinte, ori sensurile s-au dezvoltat în paralel de la baza *coc*: 1. cocoș, pasăre; 2. floricele de porumb; 3. sâmbure de nucă; 4. extremitate rotundă a unui obiect; 5. prună. (DA s.v). MDA notează 34 de sensuri ale cuvântului *cocós*. La acestea toate adăugăm acum sensul de pe harta CUCUI. Deși apare în mai puține localități, și doar ca al doilea răspuns, în aria lui *cocós* din Crișana, substantivul *cocășișă* ne-ar putea duce la ipoteza că *cocoș* nu este decât o formă de masculin refăcută după forma de feminin și poate sub influența lui *cocoloș*. Pe harta CUCUI din ALR I, Sever Pop nota următoarele: „formele COC, COCOR, COCOȘ, CUCUI etc. confruntate cu harta COCOAȘĂ arată legătura etimologică a acestor cuvinte” (ALR I, 1, h. 6). În albaneză *kokosh* are și sensul de floricele (de porumb). O serie întreagă de derivate din câmpul semantic al lui ‘porumb’ întâlnim în dialectele limbii bulgare: *kukuruz* ‘porumb’, *kukulaza*, *kukulezița*, *kukulaika*, *kukulaška*, puse în legătură și cu un radical *kokor*, cu varianta *kukur*. Pentru forma *kukuruz*, dicționarul etimologic al limbii bulgare dă ca etimon gr. *κοκκοροζοβ.

În dialectele sud-dunărene ale limbii române există un cuvânt derivat de la *cucú!*: *cuculic* cu sensul de ‘con de pin’ și ‘știulete de porumb’, în aromână sau ‘grămăjoară (de pietre)’, în meglenoromână. În meglenoromână termenul apare și ca toponim, ceea ce ne duce cu gândul la sensul întâlnit în dacoromână, atât pentru forma *cucú!*, cât și pentru derivatele *cuculice* și *cuculeje* ‘loc înalt, deal cu vârful rotund’ (MDA s.v).

Pentru forma *cocór* dicționarele românești ne oferă etimonul sl. *kokorĭ*, *kokora* ‘creț’. În dacoromână o pasăre a primit acest nume fie fiindcă are o pată colorată pe cap, fie pentru ca are penele într-un anume fel, fiindcă *cocór* este folosit și cu sensul de ‘pană’. DA și MDA consideră că sensul ‘umflătură la cap’ nu are legătură cu acest *kokor* ci ar putea fi o variantă morfologică a lui *cucui*, după modelul *popullus* > *popor*.

Tot aici am putea să-l încadrăm și pe *conór*, care apare în două localități din aceeași arie, fiind probabilă o contaminare cu alt cuvânt *ponór* cu sensul ‘deal cu coamă rotundă’ sau, mai probabil, doar un accident fonetic. Cert este că în limba română *coc-* este o bază foarte expresivă, și de aceea productivă, alături de alte construcții ca *gog-*, *mom-*, *bob-*, pentru care avem exemple pe harta în discuție: *gogon*, cu forma de feminin *gogoană*, *momâlcă*, *bobâlcă*, *bubă*, *bubușlui*, care apar în câte un punct din rețea.

1.3.2. În centrul Banatului termenul *soj* formează o arie bine conturată, alcătuită din 24 de puncte. Termenul apare și ca al doilea sau al treilea răspuns, în aceeași arie. Într-o localitate apare sub forma *sușú!*. Fără să-l fi găsit ca atare în

dicționarele românești, credem că este vorba despre un cuvânt de origine maghiară *suly*, *sujj* > *șui*, *șoi* folosit în graiurile dacoromâne vestice pentru a desemna o paletă largă de boli, la oameni și animale, ca: gută, astm, cangrenă, tuberculoză, cancer, fistulă (MDA s.v).

1.3.3. În aceeași arie apare și cuvântul *nod* (<lat. *nodus*) care în latină însemna ‘nodozitate, tumoare dură’. Ariile termenilor *șoi* și *nod* „sparg” aria lui *cucúĵ* în Banat fiindcă, după cum am spus mai sus, aici *cucúĵ* este folosit cu sensul de ‘creștetul capului’.

1.3.4. Cuvântul de origine latină *corn* (<lat. *cornum*) apare în vestul Transilvaniei, dar și în câteva puncte din Banat ca al doilea răspuns, alături de derivatul *cornét*. Cuvântul era polisemantic încă din latină *cornu* însemnând ‘corn, cioc, capăt, extremitate, vârf, culme’(cf. Quicherat), prin urmare *corn* cu sensul de ‘cucui’ nu se îndepartează foarte mult de sensul cuvântului latinesc.

1.3.5. În partea de nord a Bucovinei și în nordul Transilvaniei apare un cuvânt pe care dicționarele l-au pus în legătură cu ucr. *bol’fa* ‘tumoare’, probabil, aici, o creație expresivă. Sensul de bază în română pentru *bol’fă* este ‘umflătură’, dar și ‘gâlci, nod’. DER consideră că în ucraineană a fost împrumutat din română.

1.3.6. Tot cu sensul de ‘umflătură’ a intrat în limba română bg. *galka* > *gâlcă*, care formează arie în sudul Olteniei și apare ca al doilea răspuns într-un punct din nordul Munteniei. Dicționarele înregistrează numeroase sensuri ale termenului, toate pornind de la semul comun ‘umflătură’: ‘gușă, amigdală, cucui, varice, flegmon, cocoasă, umflătură’ (MDA s.v.).

1.3.7. În câteva puncte izolate apare termenul *umflătură*, derivat de la *a umfla* (< lat. *inflare*) răspuns probabil influențat de întrebarea adresată de anchetator: „Cum se numește umflătura care ți se face când te lovești tare la cap?”

2. ALȚI TERMENI

În categoria *alți termeni* apar cuvinte cu mai puțin de patru atestări și nu sunt reprezentate pe hartă. Alături de aceștia mai apar în lista de referință unii termeni ca răspunsuri suplimentare, al doilea sau al treilea răspuns. Îi vom prezenta în continuare pe toți aceștia în ordine alfabetică încercând să oferim, pe cât ne va fi cu putință, o explicație etimologică.

Bășică < lat. *vessica*

Cuvântul este vechi în limba română și are sensul de ‘sac membranos în corpul omului în care se strâng anumite secreții’, dar și ‘umflătură sub piele’. Apare într-un singur punct din sudul Dobrogei.

Băltă

Dicționarele românești nu îl înregistrează. Sunt consemnate, însă, *boalcă* ‘ulcică, ploscă’ și *bâlcă* ‘ulcior’ cf. bg. *bakla*, un fel de ploscă. *Boaltă* ar fi putut

lua naștere prin contaminare cu *botă* ‘băț de lemn cu vârful gros’ < magh. *botko*, *botk* ‘măciulie’. Termenul a fost înregistrat într-o localitate din sud-vestul Transilvaniei.

Bobălcă

Termenul apare și ca prim răspuns și ca al doilea răspuns în centrul Transilvaniei. MDA îl explică prin contaminarea dintre *bubă* și *gâlcă*, dar există și un ucr. *bobalka* ‘umflătură, ridicătură’. L-am putea pune alături de *momălcă* (vezi mai jos), întâlnit aproximativ în aceeași arie, amintind aici și cele două baze expresive în limba română *bob-* și *mom-*.

Búbă

Explicația prin lat. **buba* nu a fost acceptată și dicționarele consideră mai plauzibil pe sl. *buba* ‘umflătură mică sub piele’, care în română are numeroase sensuri, toate pornind de la acest sem. Cuvântul apare ca unic răspuns într-un punct de rețea în vestul Olteniei.

Bubușlúĵ

Cuvântul apare numai în ALM. DA înregistrează forma *bubușlie* ‘boabă, cocoloș’ cu var. *gugușluie*, */gogoășă*, probabil de la *bob* (< sl. *bobu*) și influențat de forma *boboș* ‘globul ocular’. În MDA sunt mai multe derivate *bubușleu*, *bubușlie*, *bubușlui*, *bubușluie*, cuvinte care denumesc diverse fructe, toate motivate prin forma acestora.

Buĵugă

Cuvânt neînregistrat de dicționare, etimologie necunoscută, termenul apare însă și pe harta COCOAȘĂ. Pe harta CUCUI termenul formează o mică arie de 4 puncte în Crișana.

Dălmă, termen înregistrat într-o localitate din Oltenia.

MDA notează nu mai puțin de 11 sensuri și îl consideră o contaminare a lui *gâlmă* cu *dîmb*. Cel mai apropiat sens de cel urmărit de noi este sensul 7. ‘nodul’. În DGS apare și sensul ‘cucui’.

Dul

DGS înregistrează 4 sensuri: 1. cucui 2. varice 3. amigdală 4. umflătură, gâlcă. În DA apar mai multe nuanțări semantice, chiar câteva expresii. În plus apare și un *dul*², ‘vas în care se fierbe mâncarea atârnat deasupra focului’, ceea ce ne duce cu gândul la o formă rotundă, sferică. Avem la harta CUCUI și alte răspunsuri cu termeni care au ca sens de bază ‘vas, ulcior’. Cele două intrări în DA au etimologie necunoscută. Pe harta noastră cuvântul apare în patru puncte, în jumătatea vestică a României, fără să formeze arie.

Ghiogă

Cuvântul apare și în arom. *cl'oagă*, *gl'oagă*, în alb. *kloge*, *gege*, în bulg. *gega* ‘bătă de cioban cu vârful întors’. A fost pus în legătură cu lat. *clava* ‘măciucă’, dar nesatisfăcător. DER consideră „preferabil să se presupună un **ghiob* (≠*gheb?*) cu varianta f., ca *moș*, *moacă*, *boș*, *boacă*” (DER s.v.).

Ghiont

DGS notează sensurile ‘pumn’, dar și ‘bășică’. Etimologia este necunoscută. Cuvântul apare într-un punct în sudul Moldovei.

Gălmă < sl. *klǔmǔ*.

În limba română are sensurile 1. dâmb, 2. umflătură, 3. ganglion. Sensul de pe harta CUCUI este o extindere semantică nesurprinzătoare.

Glută

Cuvântul nu este înregistrat de dicționare. Forma ne-ar putea face să credem că este o deformare a lui *gâlcă*, poate și influențat de substantivul neologic *gută*, o boală care se manifestă prin umflarea membrilor inferioare. În Tomici 1998, p. 453, este înregistrat cuvântul *gută* ‘excrescență, umflătură, tumoare’. În limba română cuvântul a fost folosit cu formă schimbată, probabil sub influența lui *glandă* (cf. Avram 2010).

Gogón, gogónă

Creații expresive de la baza *gog-*. În limba română sunt folosite ca denumiri generice pentru diverse obiecte sferice, mici și tari, DGS notează sensurile: ‘cucui, glob ocular, gogoșar’. Cuvântul apare sporadic, în Muntenia și Moldova de dincolo de Prut. Radicalul *gog-* înlocuiește în unele localități pe *coc-* /*cuc-* din *cucúj* sau *cocóș*, înregistrându-se astfel forme ca: *gugúj* în Oltenia sau *gugoș, gogóășă* în nordul Bucovinei.

Gurgúj

A fost pus în legătură cu lat. *gurgulio, -onem* ‘beregată’. În limba română are sensurile de ‘vârf al opincii, cioc de ulcior, vârf de deal, mamelon’. Cuvântul există și în dialectele sud-dunărene, cu derivatul *gurgulat* ‘rotund’. Pentru dacoromână DA notează verbul *a se gurguia* ‘a se cocoța’. E ușor de observat paralelismul cu *cucui, a se cucuia*.

Ĝólfă

Cuvântul nu este înregistrat în dicționare. Ne gândim că ar putea fi vorba de o contaminare între *jolnă* < ucr. *jolna* ‘umflătură mare la gâtul vitelor’ și *boalfă*. Localitatea unde a fost înregistrat termenul (466) se află în nordul Bucovinei în apropierea graniței cu Ucraina.

Gúli, gúlică

În DGS este notat *gúlă* cu sensul ‘minge de păr sau de zdrențe’.

În Suciu 2010, la intrarea *ghiul* sunt notate var. *gul* și *gúlă*, cu sensurile: 1. scul de lână, ghem, 2. minge făcută din zdrențe 3. joc de copii cu această minge din tc. *kul, gul*, probabil contaminare cu *gulle* ‘bilă biluță, joc cu bile’, iar aceste sensuri sunt preluate de la *ghiulea*.

Considerăm mai sigur că acest *gúli*, cu derivatul *gúlică* sunt variante ale ucr. *gulia*, termenii fiind înregistrați în patru puncte din Basarabia.

T. Teaha 1961 înregistrează în Crișana subst. *gule* cu sensul de ‘cocor, grui’. Ar putea fi vorba despre același cuvânt? Extinderea semantică este aceeași ca și în

cazul altor termeni din aceasta sferă semantică: *cocor*, *cocoș*.

Jhǎcă, o variantă a lui **hǎcă**, ambii termeni apar în aceeași arie, în nordul Maramureșului.

DA notează formele *miǎgă*, *niǎtcă*, et. nec. ‘umflătură patologică pe corp, mai ales la gât’.

Molcitură

Cuvântul nu apare în dicționare. Ar putea fi un derivat de la *mâlc*², cu var. *molc*, ‘boală a oilor manifestată prin orbire și umflarea picioarelor’ (MDA s.v.).

Momîcă, molomîcă

DA îl notează pe *modâlcă*, *motâlcă* ‘umflătură, nod, ghem, tubercul, ridicătură de pământ’, cf. bg. *mogilka*, ucr. *mogilka*, dar și pe *momealcă* et. nec., ‘umflătură, cocoasă’.

Ou < lat. *ovum*

Cuvântul e polisemantic în română și des folosit în denumirea unor părți ale corpului omenesc: *ouăle picioarelor*; *oul genunchiului etc.*, în denumirea unor plante sau a unor obiecte mici în formă rotundă, de ou.

Lovitură din *a lovi* < sl. *loviti*, reia, de fapt, întrebarea anchetatorului: *Cum se numește umflătura pe care o faci când te lovesti?*

Morǎvă

În DLR nu există decât intrarea *moroagă* ‘aliment foarte sărat’, dar nu pare a avea vreo legătură. Poate cu *muróǐ*, înregistrat în nord-estul Transilvaniei, ‘pâine mică împletită’.

Moțoc din *moț* + *oc*, iar *moț*, la rândul lui, cu o etimologie nu foarte clară. DER îl consideră o creație expresivă, iar Tiktin dă ca etimon sl. *motŭ*, *moț* fiind un singular refăcut după forma de plural. Sensurile lui *moțoc* înregistrate în dicționarele românești sunt ‘coc, moț, măciulie’.

Sumón

Suciu 2010 notează forma *somón* ‘codru de pâine neagră, rotundă’. Forma *sumoń* este o forma de singular refăcută după pl. *somoane*, aceasta apare într-un punct din Banat, unde terminația *-oane* conduce la aceste interpretări morfologice, iar închiderea lui *o* neaccentuat la *u* este frecventă.

Țucúǐ de la *țuc* cf. *țugui*, o bază onomatopeică, cu sensurile înregistrate ‘vârf, creștet, pisc’ (DLR s.v.).

3. MOTIVAȚII SEMANTICE

Considerăm că motivația comună tuturor termenilor este ‘umflătură, ridicătură, obiect de formă rotundă’. Sunt unii termeni pentru care nu am identificat etimonul, iar alții nu apar deloc în dicționarele românești. Majoritatea sunt cuvinte polisemantice care au în comun acest sem și înglobează aproximativ aceleași sensuri.

Multe dintre ele pornesc de la baze expresive: *bub-*, *mom-*, *coc-*, *țuc-*.

Am găsit câteva categorii de motive ce stau la baza creării acestor temeni: umflătură, recipient în formă convexă, tumoare, umflătură patologică, pâine mică și umflată, minge sau orice obiect sferic, creații expresive.

4. ARII LEXICALE. CONCLUZII

Se conturează aria originară, veche, *cucúĭ*, ce cuprinde Muntenia, Moldova, Bucovina, Basarabia, extremitățile învecinate sud-estică și sud-vestică ale Transilvaniei. Se alătură ariile învecinate în care termenul s-a remotivat prin asociere cu *coc* (și derivatele *cocoș*, *cocor*) și *corn*. Remotivarea continuă cu termeni moșteniți (*nod*) sau împrumutați (*șoj* în Banat, *bólfă* în nordul Transilvaniei, *gălcă* în sudul Olteniei). Cele două arii unitare pornesc în fapt de la aceeași bază latinească, *cucui* și derivatele lui *coc*. Ceilalți termeni sunt împrumuturi din alte limbi: ucraineană, maghiară, turcă, bulgară. Aria extracarpatică se dovedește mai conservatoare.

Contactele cu alte limbi, pe de o parte, și efortul de remotivare a semnului lingvistic acolo unde el își pierde transparența prin folosire îndelungată, pe de altă parte, a determinat înlocuirea cuvintelor mai vechi cu împrumuturi din alte limbi, cu noi creații sau extinderea semantică a unor termeni deja existenți în limbă. În graiurile de nord ale dacoromânei se observă o tendință mai accentuată de diversificare a vocabularului.

BIBLIOGRAFIE

- ALRR. *Sinteză I* *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Sinteză*, vol. I, coordonator: Nicolae Saramandu; colectiv redacțional: Dana-Mihaela Zamfir, Marilena Tiugan, Verginica Barbu Mititelu, Carmen-Ioana Radu, Carmen-Irina Floarea, Mihaela Morcov, București, Editura Academiei Române, 2005.
- Avram 2010 Andrei Avram, *Note etimologice* în LR, LIX, 4/2010, p. 449–460.
- Brâncuș 1983 Grigore Brâncuș, *Vocabularul autohton al limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- DA *Dicționarul Academiei*, tomul I, Partea a II-a, C, București, Tipografia Ziarului Universul, 1940; tomul II, partea I, F–I, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1934.
- DDA Tache Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân, general și etimologic*. Ediția a doua, București, Editura Academiei Române, 2013, editori: Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci.
- DDM *Dicționarul dialectului meglenoromân, general și etimologic*, coordonator: Nicolae Saramandu, autori: Nicolae Saramandu, Alina Celac, Irina Floarea, Marilena Tiugan, București, Editura Academiei Române, vol. I, A–C, 2103.
- DER Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum I.O., 2001.

- DGS Maria Marin (coordonator), Ion Ionică, Anca Marinescu, Iulia Mărgărit, Teofil Teaha, *Dicționarul graiurilor dacoromâne sudice*, București, Editura Academiei Române, vol. I–III, 2009–2011.
- DLR *Dicționarul limbii române*, serie nouă, tomul V, litera L, *Li-Luzulă*, 2008; tomul VIII, partea a 3-a, litera P, *Până–Pogribanie*, 1977, tomul IX, M, 2010, tomul X, literele N–O, 2010, tomul X, partea I, litera S, *S–Sclabuc*, 1986, tomul XI, partea a 2-a, litera T, *T–Tocăliță*, București, Editura Academiei Române, 1982.
- ETIM.bg *Dicționarul etimologic al limbii bulgare*, VI. Ghiorghiev, vol. I, literele A–H, Editura Academiei Bulgare de Științe, Sofia, 1971 (*Български етимологичен речник*, София, Издателство на Българската академия на науките обхват: А–З)
- MDA *Micul dicționar academic*, vol. I–IV, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001–2003.
- Suciu 2010 Emil Suciu, *Influența turcă asupra limbii române*, vol. II. *Dicționarul cuvintelor românești de origine turcă*, București, Editura Academiei Române.
- Teaha 1961 Teofil Teaha, *Graiul din valea Crișului Negru*, București, Editura Academiei.

DÉSIGNATIONS POUR ‘BOSSE au front’ DANS LES PATOIS DACOROUMAINS, SUR LA BASE L’ALRR. *Sinteză*

RÉSUMÉ

Nous avons analysé les termes de la carte CUCUI ‘bosse au front’ de l’ALRR. *Synthèse*, analyse qui nous a permis de faire quelques réflexions sur les motivations des noms qui designent *le bosse au front* dans les parlers du dacoroumain, dans le contexte où le dacoroumain a développé un nouveau sens pour un mot qui dans les autres langues romaines on a préservée le sens originaire du latin (lat. *cucullium* ‘capuchon’). Nous avons poursuivi l’évolution particulière du mot roumain, la répartition géographique et le parallélisme avec des autres mots apparentés (*coc*, *cocoș*, *cocor*), l’apparition des emprunts d’autres langues et les motivations d’utilisation des nouveaux termes. En même temps nous avons cherché un soutien dans notre entreprise dans les dialectes roumains du sud du Danube.

Institutul de Lingvistică
al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”

